

VASÁRNAP

POLITIKAI-IRODALMI-TÁRSADALMI ÉS
KÖZGAZDASÁGI HETILAP —



Főszerkesztő:
Dr. Révi Nándor.

Felelős szerkesztők és lap tulajdonosok:
Erdélyi Imre és Szilágyi Gyula.

Főmunkatársak:

Dr. Kardos Albert, Móricz Pál,
Oláh Gábor, Tóth Árpád,
Kocz Ákos, Jánosi Zoltán,
dr. Nagy Zoltán, dr. Kovács Gábor,
Zivuska Andor, dr. Kuthy Sándor,
dr. Gál Zoltán, dr. Matolcsy László,
Nagy Vilmos, Vándor Iván, Kürthy
Nándor, Torbágyi József,
Voith György.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

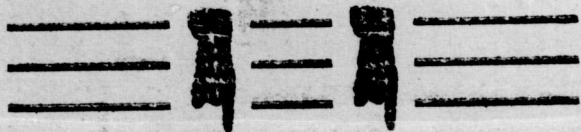
Debreczen, Kossuth-utca 8.
Telefon 505.

Előfizetési árak egy évre:
Helyben 5 korona.
Vidékre 6 korona.

Egy szám ára 10 fillér.

Wacha Róbert

ruhafestő, vegyítisztító,
gőzmosó és ágytollat-tisztító intézete
Debreczen, Simonffy-u. 55. sz.
Telefon 840. Fiók üzletek:
Széchenyi-u. 6. Verbőczy-u. 14.
Varga-u. 35.



Fest és tisztít

mindennemű felső ruhát, csipkét,
függönyt, szőnyeget stb.

Gyászesetben áremelés nélkül
soron kívül fest bármilyen ruhát
feketére.

Festés, vagy tisztítás végett átvett
férfi ruhát szakember javítja,
s vasalja. Vidéki megbízások a
központhoz: Simonffy-u. 55. sz.
alá intézendők.

A gőzmosó

megbízásait kiváló szépen, gyor-
san és pontos időre teljesíti.
Csontkemény és tükörfényű gal-
lért, kezelőt szállít.

Ágytollat

hófehérre, fertőtleníve tisztít, ju-
tányos áron. Ágytoll tisztítás
□ minden hétfőn □
Simonffy-utca 55. szám alatt.

Prelovszky Ándrás

elsőrangú katonai és polgári szabó
üzlete, bel- és külföldi szövetek,
valamint hadifelszerelési cikkek
nagy raktára. M. kir. államvasutak
szállítója.

Debreczen, Róssuth-u. 3.

Elvállal a legújabb szabásu és a
legnagyobb igényeket is kielégítő
katonai-, vasuti- és sport-egyen-
ruhák, polgári öltönyök, valamint
magyar disz- és viselőruhák; papi
reverendák, palástok, fővegek stb.
a legjutányosabb árak melletti el-
készítését. Gyászöltönyöket, vala-
mint vidéki megrendeléseket a
:: legrövidebb idő alatt készít. ::

Fazekas Imre

világos világítás és orvátvitell
vállalata

Placz-utca 77. sz.

■ Telefon-szám 567. ■



Szép munkáért, :-:
versenyképességért
számos legnagyobb
:-: kitüntetés! :-:

menyasszonyi : ékszerek : ezüstneműek

legnagyobb
választékban

bámulatos olcsó árakon

Lőfkovits Arthur és Társa

Magyarország legnagyobb
óras és ékszerész üzletében.

Fennáll:
30 év óta!



VASÁR NAP

Babylon

Az idők perpeluum mobile-jában nincsenek egységek. Örökkön-örökké hömpölyög a semmiségben, vagy a minden-ségben ez a borzasztó fogalom. Csodálatos a térbeli végtelenség is, de az időbeli meg éppen rettenetes. Mi emberek, akik megakarjuk mérni, évekre osztani az idők örökségét, sokkal lehetetlenebb munkát csinálunk, mintha gyűszűvel akarnánk kimerni a tengereket. Csak minékünk tetszik hosszúnak, vagy rövidnek, ami voltaképpen örök: az idő.

Most valami különös, ideges időket élünk. Különös vágyak és még különösebb remények, törekvések kavarnak a levegőben. A társadalom, a mai társadalom ez a nagy, kényes, neuraszténiás gyermek szinte maga sem tudja, hogy mit akar. Különös kort élünk. Sokan azt mondják, hogy az átalakulások, a forrongások nagy korát: amikor kialakul a jövő képe. A biztató szép jövőé. Várjunk és bizva-bizzunk, a társadalomnak, ennek a most még háborgó tengernek nemsokára lefognak csillapodni a hullámai. Szép, bársonyos lesz a felszine és a kelő napsugár megaranyozza egészen. Szóval sokan vannak, akik biznak. A pesszimisták, mint mindig, most is a végromlásról beszélnek.

Szomorúak, keservesek a mi viszonyaink minden tekintetben. Nem is csoda, ha a pesszimizmus egyre nagyobb mérveket ölt és mind több lelket ejt hálójába. Pedig ez betegség, még pedig a betegségek legrosszabbika. Egy elkeseredett ember százakat tehet szerencsétlenné, százaktól veheti el a reményt, hitet a jövőben, a bizalmat önmagában és a társadalomban.

Nézzünk csak egy kicsit körül, de emelkedjünk magasabbra, hogy emelkedettebb szempontból láthassunk be minél nagyobb térségeket. És legyünk akármilyen erősek, akármilyen bizók: lehetetlen, hogy meg ne tántorodjunk a mélységek fölött; lehetetlen, hogy kétségbe ne essünk az igazságnak láttán. Haladunk, szédületesen fejlődünk technikailag. Külsőleg nagyon szépnek néz ki az a pompás palota, amit modern kulturának nevezünk. De mi tanyáz a falakon belül. Eszünkbe jut Jézus példabeszéde a sirokról, amelyek kívülről fehérre meszelvek és virágokkal vannak felékesítve, de belől telve vannak a rothadás borzalmaival.

Ilyen a Ma társadalma. Lehetetlen, hogy eszünkbe ne jusson a régi Babylon, Memphis, Carthago, Róma... Megújulnak a történelmi idők. Mintha csak a magunk történetét olvasnánk: vajjon elvégezte már a szörnyű végzet a mi pusztulásunkat is? Ugyanazok jelek, ugyanazok a viszonyok és ugyanazok az emberek. Csodálatos! Telt-múlt az idő és az ember minden műveltsége dacára még alapjában véve ma is az, ami volt a nagy Faraok idejében. Napról-napra változunk és hatezer év múlva arra a meggyőződésre jutunk, hogy tulajdonképpen csak az idő haladt, mi a régiek maradtunk. Csak a színhely, a beállítás más. A jellemek, a cselekvény: azok, amik a mélyben örvénylenek; tetteink és cselekedeteink ru-

gói ma is ugyanazok, amik voltak hatezer évvel ezelőtt. Így állunk azzal a sokat hangoztatott haladással. Mert az emberi lélek valami olyan csodálatos complexum, amit maga az ember talán sohasem fog megérteni. Annyi körülmény és olyan sok irányban folyásolják be a mi emberi mivoltunkat, gondolkodásunkat, létünk alapfeltételeit: hogy gyenge szemünk eltéveszti a céltudatos irányt az utak roppant össze-visszaságában.

Mi az minden, amit mi haladásnak hevezünk? Valami érthetetlen nagy és csodás dolog azoknak, akik benne élnek. Hangyáknak a hangyavár. De érjen el a technikai haladásunk akármilyen elképzelhető fokot, többek leszünk mi, mint emberek egy parányival is? Nem. Pusztán mint emberek ugyanazok maradhatunk. Sőt még kevesebbek. Kevesebbek, ha esünk szellemi dolgok tekintetében. Ime egy példa A modern Amerikának a művészete régóta dekadenciában szenved. Valóságos irtózáttal gondol a művelt európai ember arra, hogy hogyan fejlődhetett ilyen ferde irányban Amerika izlése. Hja, a gyárak, a nagy munka megölik az igazi szépérzetet. A technika fejlődése tehát nem minden esetben használ a műveltségnek. Hogy milyen magas fokot érhet a lelki műveltség, azt legjobban az ókori görög példák mutatják. Mi volt a technika a görögök korában és mikor közelítjük meg mi modernnek az ő általános lelki-testi műveltségüket?

Mi más utakon haladtunk. Külsőleg elég sokat elértünk Eredményeink kápráztatók. És most leteper bennünket önön magunk által felidézett végzetünk. Mi hívtuk ki, most már várjuk be csendesen a következményeket. Olvassuk csak Babylon, Memphis, Carthago történetét... Olvassuk és okuljunk. Olvasd csak szegény társadalom, te modern Babylon!

Egy orosz költő

Irta Molnár István

Puskin Sándor szobrára, Moszkvában, ez a mondás van felírva: „Hasznos vagyok nemzetemnek azáltal, hogy lantommal nemesebb érzelmeket tudtam felébreszteni“. Saját szavai ezek a nagy orosz költőnek egyik utolsó költeményéből, az *Emlékműből* véve. Amennyire egyszerűnek látszik ez a két sor, ép oly nagy igazságot fejez ki. A költőnek nincs, nem is lehet más célja, mint nemesebb érzelmeket, álmokat, eszményeket hívni elő, valami üdítő szellemi fürdőt készíteni különös, szokatlan érzésekből, hangulatokból, ábrándokból a lélek számára. Am a ki nemesebb érzelmet mond, az szokatlant, ritkán előjövőt is mond. Sőt a nemesebb érzelem fogalma körül ott repked láthatatlanul az „ujszerű“-nek az árnyéka is. Az az érzelem, a mi mindenkiben meg van s mindég jelen van, az mindennapi. *Toujours du plaisir u' est pas du plaisir* — mondja igazán a nagy Voltaire. A mi mindég gyönyör, az már nem gyönyör. A mindennapi érzelemnek a kifejezése, bármi csengő, választékos szavakkal is, nem költészet. Szerencsére, az érzelmek is követik a fejlődés egyetemes törvényét, individualizálódnak, azaz egyéni szint és tartalmat nyernek.

Az érzelmi blokk kidolgozódik finomművi faragvánnyá, mint a hogy egy darab kalcidonból vagy ónikszkőből a látó kéz egy *kaméet* varázsol elő, egy aranyos, majdnem azt mondhatnám, intelligens művészeti tárgyat. A nyers, tömegszerű érzelmeket a költők művelik

Telefon: **5-40. „MERCUR“** — összes rendszerű írógépek műszaki vállalat Debreczen, **Telefon! 5-40.**
Arany János-utca 2. szám. (Specialis javító-műhely.)
Gabelsberger rendszerű gyors és gépirászati szakiskola — „Adler“ tetjesen látható írású írógép kizárólagos képviselő
Hajdu, Szabolcs, Szatmár és Szilágy-vármegyékre. — Copying Office gépiró másoló és sokszorosítási iroda. — Magyar
gyártmányú írógép-szalagok. Főraktár hat vármegyére.

ilyen lélektani cameókká. Szokatlan egy kissé ez a kifejezés, de mégis ez ad legpontosabb képet az érzelmi kifejlődésről. Egy könnyed hangulat, egy esti ábránd, egy holdvilágos merengés nem olyan, mint egy érzelmi camée, egy finoman kidolgozott, csipkeszerű lelki faragvány? S vele szemben a banális harag, a megszokott önzés, az alakatlan irigység nem olyan-e, mint esetlen darab kő?

Világos, hogy a szellemi fejlődésnek a legutolsó fokán indul meg az érzelmek finomabb művi kidolgozása, a mi aztán megköveteli a nyelvnek a kidolgozottságát is. A mai korok *ars poetikáját* Verlaine írta meg és egy dolgot követel mindég türelmetlenül, a könnyedséget; azt akarja, hogy a legyen a dal *quelque chose envolée*, valami leheltszerű, elröppent dolog, tele árnyalattal, mindig csak árnyalattal. Az orosz Parnasszusnak is van egy ilyen könyved, légies törvényhozója, ez pedig *Konsztántin Dmitrijevic Balmont*. Nem hiszem, hogy meg ne szeretné mindenki ezt a három strófából álló rövid kodekszet, ime:

*A szabad szélről egyszer kérdezem,
Hogy ifju maradjak, vajj' mit tegyek?
A játszi szellő így felelt nekem:
Legyél a füstnél, szélnél könnyedebb.*

*Megszólítám a hatalmas tengert:
Miben rejté el nagy titkát a lét?
Így felelt nekem a zajgó tenger:
Miként én, mindég ezer hangu légy!*

*Megkérdezém fent a magas napot:
Hogy ragyogjam túl a hajnal színét?
A nap fönt semmi választ nem adott.
De lelkem mégis hallott ennyit: égj!*

Szép és mély értelmű tanács. Az ifjuság *tényleg* a könnyedségben van. A mig könnyed a lélek, addig ifju is. De nem csak az ifjuságnak, hanem a szépségnek is első kelléke a könnyedség. *Nietzsche* is azt vallja az esztétika első törvényének, hogy „minden isteni könnyed lábakon jár”. Legyen továbbá a költő ezerhangu, mint a tenger, legyen olyan, mint a tuléber visszhang, mintegy *hangbeli tükör*, a melyben a hangok minden kis árnyalata letüköröződik. És égjen! Ez az utolsó a legnagyobb a három parancsolat közül, mert örök lázat kíván az embertől, mint a minő az égés tiszta okszigén gázban.

Mind a három parancsnak szinte vallásos rajongással felelt meg az a szép leány, akinek a neve a jelen értekezésem címét adja. Szép, nagyon szép leány volt *Mirra Lochviczkája*, a nagy költőnő, a ki oly ifjan halt meg, mint kedvence a boldog isteneknek. Nem csak az arca, nagy égő szemei, karcsu termete volt szép, hanem szépséget árasztott a lelke is. *Lochviczkája* költészete nem olyan, mint a mit klasszikusnak nevezünk. A klasszikus szóban, tudja isten, nem annyira a szépség van benne, mint inkább a legteljesebb szabályosság, a gömbölyűség, a miben sehol sem lehet megkapaszkodni, mert mindenütt egyenletes, kérlelhetetlenül egyenletes, minden kis kiduzzadás, vagy behorpadás nélkül. Csakhogy épen e miatt a szigorú szabályossága miatt hideg, sőt unalmas is, hiszen az egyenletes fogalmához nagyon közel áll az egyenhangu.

Az, a mit mi klasszikus szépségnek nevezünk, ritkán ragad meg egyszerre. Előbb tanulmányoznunk kell az apró részleteket, az egyes szabályosságokat, csak úgy válik le, a vonalak beható vizsgálata után, a szabályos szépség. *Milói Vénusz* nem hódít meg oly gyorsan, mint *Titiano* gyönyörű *Vénusza*, vagy *Rubensz* ennivalóan kívánatos *Gretchen-jei*. A szépségfolt, a *beauty-spot* a legkövetesebb szépségnek is használ, mindjárt azzal, hogy a nagy egyenletességet megtöri. — Ime *Lochviczkája* egyik gyönyörű képe:

Keleti felhők

*Mennek az égi tevék sorban, mennek,
Az azurban füstszin port verve fel.
Fénylő tömegét a köny-gyöngyszemeknek,*

*Viszik, viszik Kelet szellőivel,
Estén a rózsaszin pusztákon által,
Nyomot sem hagyva a fénylő mezőn,
A földfeletti szent Mekkába távol,
Sietnek ők, sorsuknak engedőn.
Óh, sirjatok csak! Ára lesz a könnynek,
Szétolvadnak a napok köd gyanánt,
De az Ur kincstárába a gyöngy-könnyet
Által viszi a légi karaván.*

Egy hangulat, *en plein air*, a hol megvannak a legfinomabb árnyalatok is. *Lochviczkája* nem a szobájában képzelte el banális kísérettel, a keleti felhőket, hanem *tényleg szemlélte, en plein air* az égi tevéket, a mik füstszinü port vernek fel az azurban. A szinezés teljesen egyéni, mert egyéni volt a természeti jelenség megfigyelése. A költészetben pedig, mint a művészetben is, a legnagyobb törvény az egyéniségre való törekvés. Az egyéni, épen mert csak egyről van szó, könnyed, a mig a *közhelyszerű* fogalmában benne van a tömeg, aminek már nehéz a lába.

A közhelyek, banális kifejezések iránti megvetés Oroszországban a legmélyebb. A német rem ejti ki olyan lenézéssel a *Philister* vagy *Spieszbürger* szót, mint aminővel az orosz az *ormee uncan-t*, a közhelyet. Hiszen mi van kifejezve a közhely szóban? Nem kevesebb, mint az egyéni önzés, egyéni gondolat hiánya, ki van benne fejezve a tömeg után való menés, a taposott ut, a mit már mások is bejártak ezren meg ezren. A közhely egy része az arkcélküli nagy sokaságnak s azt árulja el, hogy az írója nem tud mondani semmit, mert képtelen felibe emelkedni a tömegnek.

Az egyéniségben legalább is a túl-érzékenység van jelen, amely a fájdalomnak és a gyönyörnek a legészrevélenebb árnyalatai iránt is fogékony. Egy tulfinom mérleg az ilyen lélek, a mit talán a lehellet is lengésbe hoz és hárfa, amelynek a hurjai az átfutó szellőtől kelnek dalra. A mi poétesszánk a saját lelkét egy alvó hattyuhoz hasonlítja

Az alvó hattyu

A nádas megfoghatlan hangu
Zugása éltem ideleln.
A rajta ringó alvó hattyu
Az én halhatlan szellemem.

Am egy hang, reszketés szülötte,
A nádakon végig suhan.
Riadtan reng a hattyu össze,
Az én lelkem a nyugtalan.

Kint, messze sóvár hajók szállnak
Sietve távol kincsekért.
Nyugodt az öböl, hol a bánat
Piheg csak a föld terheként.

S száll a szabadság légkörébe,
Hol a fáradt vihar pihen,
Hol a mennyek állandó kéke
Ring a viz ingó tükriben.

A modern költészet egyik bevallott célja *hangulatokat ébreszteni*. Ez koránt sem olyan könnyű dolog. Határozzuk meg csak szigoruan, lélektanilag a hangulatot. Mindenekelőtt a hangulat nem határozott érzelem, hanem a lelki szervezet felhuzott, felhangolt állapota. Egy érzelemnek az embriója az, de hogy milyen érzelmé, még nem tudjuk, mint ahogy nem tudjuk, hogy a felhangolt hurokból milyen dallam fog kilövelni. *A hangulatban benne van a bizonytalanság, a szétfolyó nagy várakozás*. Ha megfigyeli valaki a hegedű hangolását, mindjárt észreveszi, hogy az igen sok apró hangból van összetéve, a mik egyenként nem jutnának tudatra, de így összefolyva, nagyon is érezhető bugássá rendeződnek, mintha a négy hur önmagában is, a vonó közbejötté nélkül is énekelni akarna. Ugyanilyen a lélek hangolása is: a sok kis érzelem elkezd zsongani, mint egy *belső lelki énekkar*, a mi most köszörül, hogy kitörjön, a felgyülemlett erő miatt, valami hangrohamba.

Hangulatot ébreszteni annyi, mint bizonytalanságba, várakozásba vinni bele a lelket, fölhalmozni benne az erélyeket, úgy hogy az minden ingerre khóruszerűleg feleljen. A festő ezt a hatást a színekkel, a szétfolyni kész árnyalatokkal, a *plein airrel* éri el. A hangulat keltő festmény nem történetet vagy u. n. eszmét ad, hanem várakozó csendet. A költőnek ugyanezt a hatást a verselés azon művészetével lehet elérni, a mely nem fejezi be a gondolatot, hanem csak sejteti. Egy jelenetet, egy képet ott metsz ketté, a hol az legérdekesebb lenne. Ime egy e nemből:

szallag, csipke, kesztyű, ridikül, arcfátyol, harisnya és párisi újdonságokból állandó nagy raktár

Vida Miklós

nődivatáruházában, Városháza épület.

A szalag királynál

A sirály

*A sirály, a sűrke sirály, bus kiáltásokkal leng a hab
Felett, a hideg légáramon.*

*Honnét repült vajjon ide, miért? panaszaiban miért
A végnélküli mély fájdalom?*

*Végnélküli a távol, az elborult ég komoran néz le,
Tajték fut a hullámokon közel s távol*

*Sir az éjszaki szél és esztelenül zokog fönt a sirály,
A hajléktalan sirály a messze tájról . . .*

Ez a költemény nem ébreszt semmi határozott érzést, hanem valami nagy várákozást, a mi egy *hangos csendhez* hasonlít. Színekben és alakokban elvonultatva ez a költemény, t. i. lefordítva festményre, méltó kép volna akár *Hivázovszky* ecsetére, a ki a tenger tanulmányozására fordította egész kolorista tehetségét. Egy *költemény tájkép* ez, a mely műfaj egyre nagyobb tért hódít magának az irodalomban s újabbán egész műfajjá lett. A régebbi költészetben ismeretlen valami volt a *paytagiszte*, meg *Lecomte de l' Iste* és *Herédia* külön irodalmi egyéniséggé nem emelték a tájképet. Franciaországban született meg a hangulatkeltés ezen új típusa, de bevégeztségét a modern orosz irodalomban éri el. Az oly nagy és rokonszenves *Iván Bunyin* felülmulhatlan hangulataiban.

Hogy érzékelhetővé tegyem a dolgot, szere'ném a modern *egyéni* hangulatot az arany lemezekkéhez hasonlítani, amiket a francia úgy nevez, hogy *paillette L'or*. A modern költészet összes hatásai ilyen *aranyfűst*, aminek már a lényében benne van a pehely-könnyűség. Ezzel szemben a klasszikus költészet nagy történetei és eszméi úgy tűnnek fel, mint a tömör, egyenletes *metallikus fény* pl. egy acél vagy rézlemezé. Az aranylemezéknek könnyűségüknel fogva az a nagy előnyük, hogy nagy felületre szóródva nagy területet hínthetnek tele csillogással, a míg a nehéz, tömör aranyrudakról, ezt már nem lehet elmondani.

Ime egy új hangulat, a mit jó volna, ha mindenki *utánna festene* a lelkével, hiszen minden igazi megértés voltaképp *utánna festés*. Mikor figyelemmel követjük valakinek az előadását, mintegy lefényképezzük, lerajzoljuk lelkileg a szavakban elvonultatott jelenséget. Ime a kép:

*Az alkony bibor aranyba szövé
A mezőt, mely távolba fut,
Elnem mondott ábrándjaim közé,
Oda foná a méla but.
Tul a fénylő határkövön, a hol
A nap színe távolba vész
A fényes estre a lombok alól
Az ég szelid fájdalma néz.*

*Am a sötét élet gyötört szeme
Lát csak királyi átmokat.
A könnyező hősök, mézzel tele,
A magasból leszállanak.
És sok, sok édes álmat mondanak,
Hogy megreszket a nyirfaág
És kiisszák egy hosszú csók alatt
El nem sirt könnyek harmatát . . .*

A bágyadt képek körvonalai itt is elvesznek. A míg az ég szelid fájdalma csüggedten leejti szárnyait, a szenvedő pillákra lecsapódnak a királyi álmok, mint egy légies madársereg és édes regét mondanak a lomboknak és kiisszák egy hosszú csókban az el nem sirt könnyek harmatát. Persze mindez prózában is szép volna, de versben mégis hatásosabb, mert a vers tagoltabb. *Hugo Viktor* találó hasonlataként *a próza a nyers vas, a vers az acél*, a mit úgy kell kikovácsolni a vasból. A prózában sok az anyag, kevés a művészet, a versben megfor-

dítva. A rim, az ütem, a láb, mind megannyi faragvány, amiknek a békóiban époly rugalmasságot nyer a beszéd és a gondolat, mint a hang a trombita vékony, kanyargó rézszikátoraiban. A strófa lényege meg maga a tagoltság s a tagoltság szóban benne van a szervezet — *a vers szervezet*.

A Mester minálunk

Debreczen művészetének ünnepnapjai gyorsan követik egymást. Ma Blaháné, holnap Ujházy és kicsibe mult, hogy mind a ketten nem egyszerre játszottak a debreczeni színpadon. El kell ösmernünk Zilahyról, hogy mostanában nagy áldozatkészséget tanusít a vendégszereplések dolgában. Őszintén köszönjük neki. Ha már gyenge előadásokban van részünk unos-untalan, hadd feledjük el egy-egy ilyen ünnepi este a hétköznapi kellemetlenségeket. És mikor feledhetnénk el jobban, mintha Blahánét és Ujházyt látjuk a színpadon?

Ujházy Ede, a Mester, a magyar színészet atyja; vagy mondhatjuk így is: atyamestere megjelent a mi kopott színpadunk deszkáin. Leste, várta mindenki azt a pillanatot! Amint a Mester megjelent, szünni nem akaró tapsorkán fogadta. Akit mi szeretünk, meg van az szerelve! Rég nem látott olyan tapsvihart, olyan tombolást, olyan őszinte lelkesedést a debreczeni színház: még magát a Mestert is könnyekig hatotta ez a szokatlan nagy tüntetés. És aztán játszott. Lenne-e banálisabb dolog, mint az Ujházy játékát dicsérni: amikor éppen legjobb szerepében játszik! Ujházy játszott és a közönség, ez az ezerfejú szörnyeteg lélekzet-visszafojtva leste-várta mindenik szavát.

Csak most láttuk igazán, csak most bizonyosodhatott be a még talán kételkedők előtt is, hogy egy olyan művész mint Ujházy: sohasem öregedhetik meg. Az ő művészetete felett nyomtalanul telnek-mulnak el az évek. Az ő művészetének nem árthat az irigy idő. Nemzedékek tüntek már el és mind-mind egyforma frissességben, üdeségben élveztek Ujházy Edét. Minthogy ha az örök ifjúsággal áldották volna meg az istenek. A Mester ma is ugyanaz, aki volt: ha kilép a színpadra nem tud másképen játszani, csak önmagához méltón. Pedig sokat, nagyon sokat követel meg ez a feltétel tőle. Lehet-e nagyobb célt kitűzni Ujházynek maga elé, minthogy Ujházyhoz méltóan játszóék.

A Mester játszott és a publikum sirt és nevetet. Csodálatos ösmerője Ujházy ennek az ezerfejú közönségnek. Hogy tud zongorázni a lelkek hurjain! Belopja művészetét mindenkinek a szívébe és könyt lop a legfásultabb ember szemébe is. Mert ismeri azt a csodás rejtélyt, amit léleknek neveznek. Ismeri úgy, ahogy még magyar művész talán nem is ismerte. Ő az utolsó: a régi gárda legelsője. Hogy utólérhetetlen azt tudjuk, de hogy még sokáig legyen legelső azt kívánva-kívánjuk Ujházy Edének, a magyar színészet atyamesterének.

Nyelvünk védelme.

Irták: Borbély György és Borbély Sándor.

Jóra való és hasznavehető kis könyvet bocsátott közre a magyar nyelv szeretetétől lángoló két testvér: *Borbély György* zalaegerszegi gimnáziumi tanár és *Borbély Sándor* váci siket-néma intézeti igazgató. Munkájokat a magyar nyelv kertjében végzett gyomlálásnak nevezik és találóan. A legóvatosabban őrzött kertben is felütik fejüket a paréjok, a dudvák, a bolond gombák; hát még az olyan kertben, amelyben járnak-kelnek a gondatlan, az izléstelen emberek és néha szándékosan hintik, máskor akaratlanul ejtik el a burjánok, a gyomok, a mindenféle vadnövények hamar és szaporán tenyésző magvait.

Molnár Testvérek

varrógép, kerékpár, grammofon és lemezek legnagyobb raktárában

Debreczen,

Egyháztér 3., a nagytemplom mellett.

Író angyal védjegyű Eufon tölcsernélküli. Pathé tünélküli beszélőgépek és lemezek kizárólagos képvisellete. Telefon 727. Kedvező fizetési feltételek! Szolid kiszolgálás! Külön technikai osztály és javító műhely! Telefon 727.

Villanycsengő berendezését, évi jókarban tartását elvállaljuk.

Ilyen kevésbé gondozott, a kinövés, az elvaculás, a felburjánzás veszedelmétől fenyegetett kerthez hasonlít a magyar nyelv, amelynek a tisztán és épen tartására nem lehet elég figyelmet és fáradságot fordítani.

Különösen a germanizmusoktól nem győzzük eléggé védeni. Hiába van e célra kirendelve két hivatalos védő, a régebbi „Magyar Nyelvőr” és az újabb „Magyar Nyelv”, szívesen kell látnunk az önkéntes oltalmazókat is, mindenkit, aki csak jó szándékkal, jobban mondva helyes nyelvérzékkel és hozzáértéssel, t. i. egy kis nyelvészeti készlettel részt akar venni a mentő munkálatban.

Mindkét feltételt kellő mértékben megtaláljuk a *Nyelvünk védelme* szerzőiben. *Borbély György* és *Borbély Sándor* romlatlanul megőriztek Erdély bérczei közül, a székely földről hozott nyelvérzéküket, amelylyel rögtön észreveszik a szóknak és szóásoknak még oly csekély romlottságát is, de a nyelvtudomány terén is van annyi képzettségük, hogy a megrótt hibának okát is tudják adni; a helyeset, a jót meggyőző érvekkel el is tudják fogadtatni olvasóikkal.

A könyv több mint 100 apró cikkből áll, amelyeknek szerzőségén körülbelül egyformán osztozik a két testvér. A cikkeknek igen különböző terjedelműek és elütő tartalmaik. Némelyek nyelvtani pontosságra figyelmeztetnek bennünket, mások a fogalmazásbeli szabatoságot követelik, de legnagyobb részük idegen szóktól és főképp idegenszerű kifejezésektől akarja megtisztítani beszédünket.

Igy róják meg a szerzők a német *kiszthandot*, a *ja-igent*, de még inkább németes: *tartsa száját*, (helyesen: *fogja be a száját*) fölmege (helyesen: *kiegyenlítődik*, egymást megsemmisíti a tartozás és követelés), *kézenfekvő dolog* (helyesen: *nyilvánvaló, szemmel látható stb.*), *beképzelt ifju*, (helyesen: *képzelt, elbizakodott*) stb. stb.

Aki ad valamit beszédének tisztaságára, stílusának romlatlanságára, az jól teszi, ha nem sajnál egy koronát ettől az okosan, könnyedén, sokszor még mulattatva is tanító könyvtől. A hírlapok pedig azzal tennének jó szolgálatot nem annyira a szerzőknek, mint a magyar nyelvnek, ha néhány cikket kiválogatnának a könyvből és mutatványul közölnék tárcában vagy más rovatban. Fogadok (és nem *fogadom*), hogy olvasnák annyian és oly élvezettel, mint némely idegenből fordított novellát és a hetedik vármegyéből idekerült késelesi históriát.

Kardos Albert.

A Nyugat dicsérete

A Nyugat Csokonai-matinéjáról olvastam. Arról a matinéről, amelyet a Nyugat írógárdája rendezett a Csokonai-kultusz iránti szeretetből, lelkesedéssel; arról a matinéről, amelynek a keretében a Vigszínház közönsége előtt, a Vigszínház művészei, a Vigszínház színpadján eljátszották Csokonai híres vigjátékát: „Özvegy Karnyónét”, Ady Endre verssel, Móricz Zsigmond és Hatvany Lajos ismertetésekkel, Medgyaszai Vilma pedig énekszóval áldoztak a nagy költő emlékének. Csokonai-kultusz a Nyugat körében?! Nem hangzik ez különösen és kellemetlenül azoknak, akik minden rosszat ráfognának az új irány harcosaira? Mit szólnak ehez azok a nagy képű és nagy tudományu akademikusok, akik szerint a Nyugat szakít a nemzeti iránnyal, szakít a mult hagyományaival és csupán cifra idegenné akarja átalakítani a magyar költészetet. Változnak az idők! Ki fog most előállhatni ilyen váddal, amikor a Nyugat nem csak belsőleg, hanem külső formában is ilyen nagyszerűen dokumentálja törzsgyökere magyar voltát, magyar nemzetiségét. Eszébe jutott-e eddig a vádaskodó uraknak Csokonait feltámasztani sirjából, áldozni az ő halhatatlan szellemének? De bezzeg megcselekszi most ezt a Nyugat és pedig milyen impozáns formában! A Nyugat köteleltséget teljesít ezzel, nagy köte-

lességet, amelyet Debreczenen kívül (a mi hangunk gyenge nagyon) más mindenki elhanyagolt eddig. De a Nyugat ifju harcosaiban a Csokonai vére lobog, az ő őseréje edzi meg karjaikat a munkához, az ő nyugtalan, szebb jövőt kereső, vágyódó természete vezeti őket, az ő szellemében megy az új irány minden munkássága a cél felé. Ezért kötel ssége a Nyugatnak a Csokonai-kultusz!

Nagy és érdekes a Nyugat értékes irodalmi akciója, méltó a Nyugathoz és bennünket debreczenieket különösebben érdekel. A szeretet közelebb hozza egymáshoz az embereket. Minket is közel hoz a Nyugathoz a kölcsönös szeretetünk Csokonai iránt. Az ő nevével csak egy cél felé haladhatunk. A magyar irodalom most a nagy, megújító átalakulások, lappongó, de folyton megújuló harcok korát éli. *Ezért van most irodalom*. Hogy hogyan fogja a haladás tisztázni a jövőt, az még kétséges, de a régi, elavult felfogás most már idejét multá. Haladni akar mindenki: haladni kell az irodalomnak. A gyékényt a legfőbb hatalom: az új írógárda által teremtett olvasó közönség rántja ki azok alól, akik csak elvből akarnak *maradni*. (Vagy még abból sem!) Az irodalomnak ez a harc a legéltető b eleme, mert ezzel azok is bevonulnak az irodalommal foglalkozók sorába, akiket nem irodalmi vágy, nem a szép keresése vezet, hanem a divattá lett harci sip-dob zürzavaros lármája. Harc így hát mindig lesz az irodalom szent berkeiben, ameddig akadnak szentül hevülők, akik szívük vérével szántanak bárdzát. Sajnos, ha harc nincs, irodalom sincs. Emlékezzünk csak egy kicsit vissza a közelmultba; ugyan kit érdekelt az irodalom széles-e Magyarországon, mielőtt a mostani ujtások és harcok be nem köszöntöttek. A Nyugat ifju óriásai talán nagy hanggal, de magukra vonták a figyelmet. Az ő fellépésük előtt már-már nem volt banálisabb dolog, mint irodalomról beszélni. Ami kiment a divatból, most ismét divatba jött: az irodalom. A Nyugat által teremtett új olvasó közönség lesz az alapja a jövő magyar irodalomnak. Az ujtóknak elévülhetetlen érdemük, hogy megtörték a magyar közönyösség jegét: ez aztán hibáikat is megbocsáttatja velünk. A hibáikkal is úgy vagyunk, hogy az ellenfelek csupán csak ezeket akarják meglátni, ami pedig nem is az ujtók, hanem epigon követők tulajdonsága legtöbbször. Szidták őket először, majd pártfogóik is akadtak (általános emberi tulajdonság), amire aztán még dühösebbek lettek a megsokasodott ellenfelek. Az eredmény csak az irodalomnak használt, mert ami eddig a kutyát sem érdekelte, az most divattá lett: az irodalom.

Lám, lám, most is a sokat szidott és alaptalanul vádolt Nyugat Csokonai-matinét rendez. Felkelti Budapest és az egész ország érdeklődését Csokonai iránt; vigjátékát előadatja, dalait énekelte, munkáit kiadja és őt, a nagyot versben, prózában és énekszóval magasztalja. Mindezt önzetlen lelkesedéssel, csupán azért, mert a Nyugat nagyon jól érzi a közte és Csokonai közt fennálló rokonságot. A haladás, habár mások az eszközei, ma is ugyanaz lényegében, mint a Csokonai korában. Ma is vannak elmaradt, tudós professorok, akademikusok és egyéb jámbor esztétikusok, akik azt hiszik, hogy az ő ítéletök tartja hátán a magyarságot, a magyar irodalmat. Csokonaink most is van, sőt több is egyszerre. Ady Endréinket és Oláh Gáborjainkat ma épügy meg nem akarják érteni, mint Csokonait a saját kora, mikor még fiatalon keresett helyes utat, irányt és célt. Az ellenségeinek a büne, hogy meg nem találta! A mai Csokonaikkal is így akarna banni a vaskalaposság, munkakedvüket elvenni, életüket elkeseríteni, ifjan halálba kergetni őket: — hogy aztán töredékesen hátramaradt munkáikat *klasszikusnak* ismerjék el. Igen, a holtuk után.

Csokonai egy szív, egy lélek és egy vérből sarjadzott vér azokkal, akik most még talán nem mindég a helyes uton, sokszor irányt veszve; de akarattal és szívük-lelkük meleg vérével munkálkodnak a magyar irodalom ujjászületé-

Keztyü és kötszer készítésében specialista

Vitárius Sándor
a külföld első speciálistájánál tanulmányozott

orvosi műkötszerész és keztyüs mester

:: Debreczen, Szent Anna-utca 1. szám. ::
Május 1-től az Alföldi tak. pénzt. épületében.

sén. Ezért küzdenek minden erejükből és ezért a célért adják el testüket-lelküket. Nagyon jól érzik ezt a rokonságot a Nyugat harcosai, tudják, hogy egy az ő törekvésük a nagy Csokonaiéval; ha most élne, bizonyára első lenne soraikban és megvetné a vaskalaposságot most is, épúgy, mint akkor. Az ő szelleme lebeg tehát közöttük, az ő dobogó szívének elporladt atómjai lettek újra husdarabbá, hogy vért szállítsanak azokba a kemény koponyákba. Csokonai most d adalra indul. Diadalra a legmodernebb közönség lelkületében. Mert ő épúgy írta életét vérrel a papírra, mint azok, akik most halottaiból feltámasztják. Csak nagy lelkek tudnak így lelkesedni! Nagy lelkek, akiknek az örök modernség fogalma csak egy szó az irodalomban: az *írásművészet*.

Irjon valaki bármikor, bármit és bárhogyan: ha igazán írja, akkor az művésziesen iratik meg, jellemző erővel és a természetesség piros színével. Az írás, mint művészet hatni fog mindég. Ez a próbaköve minden nagyságnak. Ez biztosít örökéletet az íróművésznek. Csakhogy ezért meg kell ám szenvedni: ahogy Csokonai megszenvedett és amennyi rugást eltűrnek a Nyugat harcosai. Az írás művészei, akik nem azért írtak, hogy írjanak; örökké élnek közöttünk: ezért nem fog Csokonai sem alavulni soha. Mindég lesz, amíg embert hordoz a földkereke olyan, aki ugyanazokat fogja érzni, mint ő és ilyenkor új és új erővel támad fel, amint feltámadt most a rokonérző Nyugat körében. Amíg nem lesz az emberből gépezet, amíg lesznek érzései: aki ezeket az örök emberi érzéseket formába fogja igazi átérzésük után önteni: az művész lesz mindég. Ha véletlenül írásban teszi ezt, nyelve erejével: írásművész, költő. Csokonai is költő. És pedig legnagyobb költőink egyike, a rímei talán nem csengnek már olyan hibátlanul, de annál jobban érezzük meleg szíve verését a durva ritmus alatt. Csokonai költészete feltámadt és együtt fog munkálkodni azokkal, akik a magyar irodalom reneszánszát csinálják és várják. Tüzes nyelvek alakjában szállott le közéjük szelleme. Hadd jöjjön és hadd töltsön be mindeneket lelke csodás erejével. Az lesz az ünnepek-ünnepe!

Rudnyánszky Gyuláról

Rudnyánszky Gyula . . . megint olvastam valamit róla. Csak rövid kis hirt: Rudnyánszky Gyulát, a nagy magyar költőt Chikágóban letartóztatták. Állítólag ismét nagystilű váltó és csek-hamisítási manipulációba keveredett. — Rövid hír. Nem lepett meg sokakat. Mi debreczeniek különösen ismerjük Rudnyánszkyt erről az oldaláról. Sokkal többet fog bosszantani a lapoknak és a közvéleménynek az általános sajnálkozása és ismételt megdöbbenése ez eset kapcsán. Sajnálni fogják megint Rudnyánszkyt.

Szegény Rudnyánszky! Hát hisz ő nagy zseninek született. Neki több szabad, mint másnak. Más közönséges embert elneveznek: sikkasztónak, váltóhamisítónak, gazembernek és tudja isten még minek, — a zseni az más: a zseni az csak zseni marad. A lángesznek nem tartoznak a hétköznapi tucatemberek moráljának engedelmeskedni. Még hosszabban is belebocsátkozhatnánk a lángesznek követelte nagyobb szabadság problémájába. Hagyjuk el mint céltalant! Csak azt jegyzem meg, hogy bizony-bizony Rudnyánszky Gyula barátunk a legkevésbé érdemes a zsenik közé való olyképeni sorozásra, amellyel kapcsolatban minden hibáját elnézhetnénk. Mert tegyük meg bár a legmesszebbre menő engedményeket: ismerjük el Rudnyánszkyt a nagyok legnagyobbjának, még akkor sem raktunk annyit a mérlegbe, hogy ellensúlyozhassuk sok-sok bűneit. A Rudnyánszky bűneiről nem is jó beszélni. Vannak neki olyan bűnei is, amelyeket nem üldöz a törvény, amelyek előtt szemet hunyhat az álszenteskedő társadalom, de amelyek vérlázítóbbak

minden tethnél, amelyek az égbe kiátanának és a pokolba egyszerre. A Rudnyánszky Gyula esetével kapcsolatban lesz megint bő tér azzal foglalkozni, hogy vajjon szabad-e a költőt függővé tenni az embertől és hogy egyáltalában ellehet-e itélni a költő Rudnyánszkyt. Én nekem nem fontos dolog, hogy ez a probléma jól és helyesen meg legyen oldva. Jó izűt nevetek azonban a hosszú és végnélküli sajnálkozásokon.

Szegény Rudnyánszky! Hiszen ő nem hibás. Csak a társadalom; a társadalom, amely hagyja, hogy nyomorogjanak nagyjai. Ezért volt kénytelen éhenhalásnak kitenni családját, ezért kell sikkasztania, ezért hamisított, ezért került összeütközésbe minduntalan mindenkiel, ezért szökött Amerikába. Ezért kerül még ott is az Ellis-Izlandra, a szegény, sokat hányatott, megtört költő: ezért akarták hazatoloncoltatni. Valószínű, hogy ugyancsak ezért tévedt most ismét a bűn útjára, amikor befolyásos barátai megmentették az Ellis Izlandtól. Még valamit! Egész röviden és csak valamit. Amin: Rudnyánszkyt a rendőrség letartóztatta és kihallgatta, a költő elmondta, hogy ő a politika mártirja. Ezért üldözték ki Magyarországból. Nem szivlelhette a királyságot és folyton támadta verseiben. Ezért kellett pusztulnia mindenünnen. Vajjon elhiszik-e ezt neki az amerikaiak? És ha elhiszik, jóvá fogja tenni ez a zseniális hazugsága újabb bűnös manipulációit? Összefüggéstelen, odanemvaló, de ravasz volt Rudnyánszkynek a védelme. Hatni akar a jámbor amerikaiakra, akik még lelkesülnek a szókimondó költőkért . . .

Írók és művészek

Irja Scriptor

Írókról és művészekről akarok beszélni. Azt hiszem kényesebb témát már nem választhattam volna keresve sem magamnak. Nagy elszántság, merészség, sőt vakmerőség kell hozzá, hogy valaki ilyen témához merjen nyulni. Én hozzányultam. Megbolygatom a darázsfészket: mondanak sokan. Nem félek tőle. Mindjárt ki fogom fejteni ebben a kis előljáró beszédben, hogy miért nem. Írókat és művészeket akarok bemutatni, valami jól-rosszul megrajzolt arcképeket szeretnék róluk készíteni. Ne tessenek ezalatt valami komoly, irodalomtörténeti tanulmányokat gondolni. Oh, a világért sem! Ez nem célokom nekem. Még tárgyilagosságot se ígérhetek. Istenem, manapság annyit és olyan sokszor hangoztatjuk az *objektivitás* nemes elvét, annyira közhely lett már, hogy éppen senki, de senki sem hisz már ennek a frázisnak. Én tehát nem ígérhetek lehetetlent. Tárgyilagossnak lenni csak cél lehet, amit egyikünk másikunk csak megközelíthet. Én csak becsületes subjektivitást ígerek. Az én véleményem — és ezt ígérem — az én becsületes, igaz; lehet ferde, rossz: de az én egyéni véleményem lesz. A jellemrajzokról is jól eleve megjegyzem, hogy azok a világért sem számítanak arra, hogy még ebben a könnyed tárgyalási nembem is tökéletesek legyenek. Én csak ki akarok kapni egy nagy hatalmas vonást, ha lehet egyetlenegy; és azzal fogok jellemezni. Azaz, hogy nem is jellemezni: azt a vonást fogom leírni.

H gy mi a célokom ezekkel az írói és művészi arcképekkel? Nem felelek meg először a kérdésre, hanem kijelentem, hogy inkább csak vázlatokra gondolok. Kurtán-röviden nekem nem célokom kiváló íróink és művészeink közül senkit se megbántani, se égis emelni oktanalul én csupán azt szeretném megmutatni, hogy mily sokan vagyunk mi cigányok Debreczenben. Sok, nagyon sok érdemes, sőt jobb sorsra érdemes író és művész lakozik a mi nemes városunkba. Hadd legyenek egyszer együtt legalább egy kis töredékük: úgy is olyan nehéz, sőt lehetetlen összehozni őket. No, de talán elég is volt már az előljáró beszédből. Kezdjük a bemutatást, mindjárt a legnagyobbakkal.

*

Oláh Gábor büszke, dacos jellem. Kemény koponyájú és kemény öklü. Megdacolja a magasságokat és büszke rá, hogy fent lehet a magasban. Oláh Gábor határozott, erős egyéniség, aki ismeri őt közelről, az jobban megérti mun-

Kovács Gyula és Társa női divatterme Debreczen, Főter 55. Hungária mellett ::

Női felöltők, divat bundák plüsch és szörme kabátok, leány és gyermek felöltők, boák, Costümök, pongyolák, színházi és esti köpenyek, divatszinekből. **Csipke, selyem és szövet blousok dus választéka.**

Alkalmi vásár leszállított legolcsóbb szabott árak mellett

káját: írói törekvéseit; az tudja csak a legjobban, hogy mennyire igaz és eredeti mindég Oláh Gábor. Ő már régóta elhagyta a földet. Merészen repült fel a költészet hozzáférhetetlen magasságainak bécormaira. És megszerette, nagyon megszerette a magasságot. Ott más az élet, onnan nézve más a világ. A magasságoknak tiszta a légköre. Mi, akik itt lent dolgozunk a poros, szürke sártekén, csak kevéssé lehet fogalmunk erről. Aki oda felbirt emelkedni, az elveszti szemé elől a mi hiúságainkat, a mi fényes színekben csilámló csodás hazugságainkat; az nem tapad úgy a nyomorult röghöz, mint mi. Oláh Gábor repülni akart, szelni a légóceánt, bátran a legnagyobb magasságokat. Nem kellett hozzá sok szárnypróbálgatás, hogy repülni tudjon. És amint repülni kezdett, fejébe szállott az éther földöntúli mánora és nem tudott többé visszajönni közénk. Azóta a magasságokat lakja. Sokaknak nem tetszik, hogy Oláh Gábor ilyen visszavonultan él, sokan meg is rótták érte; pedig könnyen megérthetjük elvonultságát, ha belépróbálunk helyezkedni az ő lelki világába. Oláh Gábor úgy tetszik nekem, hogy nem a mának él, legkevésbé pedig a hétköznapi életért és kicsinyes sikereiért. Az Oláh Gábor birodalma más birodalom, az ő országa nem e földről való. Senki se élhet jobban és igazabban a költészetnek, a lélek rejtett ideálijmusának, mint ő. Ugy él ő közöttünk, mint valami nietschei emberi Ember. A mi kicsinyes kérdéseink, apró és sokszor nevetséges problémáink őt nem bántják. Oláh Gábor szinte szédületes magasságban jár felettünk. Onnan hangyabolynak látszik a világ és mi, akik itt küzdünk, fáradunk csak nyüzsgő hangyáknak; egyik sem különbözik a másiktól, egyik olyan mint másik. Voltak olyanok, akik szemére hányták nagy elzárkózottságát, akik megrótták büszkeségeért: „Oláh Gábor nagyon nagynak tartja magát“. Pedig nem volt igazuk. Oláh Gábor joggal tarthatja nagynak magát, mert olyan életet élhet, ami csak keveseknek adatik meg. Ő beláthat mindeneket; magasabbrendű, emberibb életet élhet, lenézhetne minket. De ezt nem teszi. Azonban azon csak nem csodálkozhatunk, hogy nem akar leszállni hozzánk?! Fent kering saskeselyűként a magasságban. És ez a nehezen elérhető, szédületes magasság az ő főérdekessége.

A színház

Szivem. (Bohózat 3 felvonásban. Írták: M. Hennequin és P. Bilhaud. Fordította: Molnár Ferencz. Bemutatták a debreczeni színházban 1911 február 1-én.) — Egy drámagyáros cégtől származó darab van előtünk. Meg kell jegyeznünk, hogy nem is valami nagyon előkelő cégtől származott drámai tákolmány. Tákolmánynak még csak nevezhetjük ezt a kabaré ujdonságot, de már a drámai szóért bocsánatot kell kérnünk. Tévedtünk, oly messze áll ez a darab a drámaságtól és általában mindentől, amit drámának nevezhetünk, mint Makó Jeruzsálemtől. Azt hiszem, hogy nem is mondtam valami nagy távolságot még ezzel Mese, cselekmény, beállítás, compositio... Minek az ilyen ostobaságok egyáltalában? Van a darabban egy csomó rossz vicc, amelyek nem pikánsak, de mégis pirul az ember, ha hallja azokat. Szinte szégyenli önönmaga előtt ki-ki magát, hogy ilyen vicceket még a színpadon is el lehet mondani. Oh, sokat dicsőített francia esperit, hol késsel az éji homályban! Megrövjük érte a leghatározotabban a debreczeni színházat, hogy ezt a silány darabot színre hozta. Nekünk, akiknek a színház kellenne, hogy mindenünk legyen, nem szabad ennyire könnyelműeknek lenni, hogy egy „Szivem“-et megnézhesünk és előadathassunk. Merem állítani, hogy a debreczeni közönség már sokkal intelligensebb, sem hogy ilyen darabot kívánna. Orfeumot nem akar egy jó ízlésű ember sem csinálni a debreczeni színházból. Nem akarom az olvasót avval

ölni, hogy a darab meséjét elrecitáljam. Elég nagy bünt követünk mi el, akik megnéztük. — A szintársulatnak igazán kárba vesztett még az a kis fáradsága is, amit a darab betanulására fordított. Thury, Csige Böske, Huzella, Deésy és Kelemen hozzájuk nem méltó feladatra pazarolták erejüket. Egyedül talán Kardos volt az elemében. Az ő művészi kvalitásainak nagyon megfelelnek az ilyen brettli dolgok. Sok szerencsét hozzá. Szegény publikum, nem tehetett egyebet, mint egész este — sajnálkozott a szegény színészekon, akik ilyen orfeum-vállalkozásra kényszerítették magukat akarattuk ellenére.

*

Tosca. (Melo-dráma 3 felvonásban, zenéjét szerző Puccini. Szövegét írta Sardou Victor. Bemutatták a debreczeni színházban 1911 január 31-én.) Bizonyos elfogultsággal és pessimisticus felfogással néztünk elébe a debreczeni színház merész vállalkozásának, amikor Sardou drámai effectusokban gazdag drámájának színrehozatalára vállalkozott. Puccini ezen kiváló zenealkotása ugyanis erősen kipróbált zenekart, jó tenoristát és különösen pedig kiváló organumu drámai énekesnőt igényel. Örömmel konstatáljuk, hogy a tegnapi előadáson tapasztaltak kellemes csalódást szereztek részünkre, ugyanis Zilahyné játéka, valamint éneke Tosca Floria szerepében minden tekintetben megfelelt, s merjük állítani, hogy vidéki színpadon, ezidőszert jobb alakítást nem is kívánhatunk. Scarpia rendőrfőnök szerepét Horváthnak osztották ki, aki játékaival igazán meglepő produkált, alakítása valamint előadott dalai osztatlan tetszést aratnak. Kevésbé jót mondhatunk azonban Torma Zsigárol, ki Cavaradossi festő szerepével sehogy sem tudott megbarátkozni, erős indispositióval küzdött és a különben igazán gyönyörű alak, Zilahyné játéka mellett, teljesen elmosódott. A többi szereplőkről nincs mit mondanunk. A zenekar kifogástalan összjátékával, elismerést érdemel. A kiállítás sehogy sem állott arányban az előadás nivójával; különösen az első felvonásban lévő timplom berendezés kopottas és elavult felszereléseiével, határozottan visszatetszést szült. Közönség szép számmal volt jelen és magunk részéről szívesen konstatáljuk, hogy Zilahynak vállalkozása szép sikert aratott, de a közönség is bizonyára örömmel fogja látni, ha ilyen jól sikerült opera előadásokban máskor is részesül.

A hirlaptudósítás bajai

Írta Csircsi

Szép, gyönyörű dolog az ujság intézménye. Szép és gyönyörű dolog. Híreket, eseményeket egy pár óra multával olvashatni, igazán lélekemelő. Legfőbb hivatását azonban egy vérbeli ujság csak úgy teljesíti, ha az eseményeket a tiszta színigazságnak megfelelően reprodukálja. És az igazságot híven közölni, nemcsak hivatása, de egyenesen kötelessége is egy ujságnak, amely számot tart az ujság nevezettre. Sajnosan kell azonban lépten-nyomon azt tapasztalunk, hogy az egyes ujságok nem teljesítik híven kötelességüket, nem felelnek meg a köz-célnek, és szinte divattá lett az álhírek, a kacsák kolportálása. Ez pedig nagyon szomorú, mert megtépázza a köztekintélyt, semmivé teszi a közbizalmat, aláása a hirlap becsületes nevét.

Egy ilyen eset történt a minap is. Egy tekintélyes budapesti ujságot, a „Pesti Hirlap“-ot, alaposan felültette rosszindulatu közleményével az ő „tudósító“-ja. Beküldött Egyekről egy cikket és az ottan most lefolyó párbárszedésről zengett hihetetlen dolgokat. A „Pesti Hirlap“ terjedelmes cikkben közölte, hogy az egyeki párbárszedés micsoda borzalmasággal, erőszakoskodással történik. Repce olajon élő, beesett arcu, ványadt embereknek, a tatárdulás borzalmait kell elszenvedniök az emberhussal élő, a koldusnép utolsó gunyját is leszedő és az egész véres háborút vezető plebános lelketlenségéből. Beszámol lázadásról, csendőrszuronyokról, mi egyébbről. Tette hívja a művelt társadalmat az efféle középkori barbárság megakadályozására.

**LINOLEUM
ÁRUHÁZ**

Haász Lipót
Piac-u. 49. Telefon 644.

Ott szerezheti be legolcsóbban
sárczipőjét.

Ezen hír arra ösztönözte egyik munkatársunkat, hogy személyes tapasztalatokat szerezzen a helyszínen. És szerzett is! Impressiói talán nem fognak tetszeni a Pesti Hírlap tudósítójának, de mindenesetre igazak és azt bizonyítják, hogy a Pesti Hírlap tudósítása s lehet hogy a többi lapok egyéb tudósítása nem mindig komoly, és hogy az egyeki párbébeszedési história a „Pesti Hírlap“ közlésében rosszhiszemű elferdített.

Igen is igaz, hogy Egyeken szedik a párbéret. Persze, hogy szedik, hiszen ez a plébános, a kántor-tanító és harangozó fizetése. Miből éljen, ha a párbébeszedésből nem? Csakhogy ezen párbébeszedésnek is van ám előzménye, melyet a „Pesti Hírlap“ „tudósítója“ egyszerűen nem tudósított lapjának. Három éve került Kintzky Béla plébános Egyekre. Hogy hogynem a községi előjáróság, dacára a jó, öreg plébános kérésének, rimánkodásának 3 évig elmulasztotta beszélni az egy párra eső 8 koronákat. A magyar paraszt pedig, ha nem szorítják, nem fizet. A tanító 3 évig nem kapott fizetést, s mikor az egrí érsek utasítására ki kellett volna a tanítónak járó 4000 koronát fizetni, nem volt pénz. Most aztán megtelt a pohár. Hajdumegye közigazgatási bizottsága az 1907: XXVII. t.-cikk alapján elrendelte a párbérnek karhatalommal való beszedését. Ez az előzmény. A többit elvégezte a müfelháborodás és talán az izgatás.

Egyek Hajdumegye egyik leggazdagabb faluja. Lakosai kivétel nélkül vagyonosak, 200—300 szokásos földhöz ragadt szegény embert kivéve. Van 5300 lakosa és 14 korcsmája, melyek boldog tulajdonosoknak kitünően jövedelmeznek, csekély 100,000 liter szesz fogyván évente. Lakodalmai, vigasságai messze vidéken híresek. És ez a „szegény“ nép nem tud egy emberre eső 4 koronát megfizetni?! Nevetséges összeg miatt csap a „Pesti Hírlap“ akkora lármát. Hiszen, ha még egyébként igaza lenne! Bizony kevés beesett arcu ember vonszolja ványadt tagjait Egyek utcáin. Piros-posgás életszinü embereket azonban annál többet látni. A repce-olajat pedig istálló lámpában használják fel. A kéményekből felszálló füst erdei fa létezéséről tesz tanúságot. Nem volt itt bizony semmiféle lázadás, vér. Egy pár berugott ember rakoncátlankodott csupán; az ablakbeverés és vér innen származik; ezért kellett a csendőr. Tatárjárás Egyeken ember emlékezet óta nem volt. A végrehajtó persze Egyeken sem kellemes vendég. De hát hol az?! Ki szereti a végrehajtót?

Senki! Az azonban nem szép az egyeki néptől, hogy ezt a csekély összeget nem fizette meg. Miből éljen a plébános, a tanító, és a harangozó? Sőt szemére vetették az öreg plébánosnak, amiért fizetését merészelt követelni. Ez a jó, öreg bácsi, kit még ember evéssel is vádolnak, pedig még a légynek sem tud tán ártani, nem úgy néz ki mint aki a szegény nép ellen kegyetlen háborút tudna vezetni. Ellenkezőleg, szereti a népet. Igenis elengedte a párbér fizetést olyanoknak is, akiken az előjáróság beakarta hajtani. Igenis a falu szegényeit el látja mindennel szegény plébános! Bünbakk kellett. Ő lett a bünbakk. Csakhogy a bünbakk rendszertől az Isten őrizzen meg bennünket. Nem éleszteni, hanem megölni kell, ezt a társadalmi betegséget, mert különben Anglia sorsára jutunk, ami nem válna díszére az amugy is beteg magyar társadalomnak.

Ez az egyeki párbébeszedés hiteles története, legszomorubb pedig az, hogy egy tekintélyes budapesti lap felült ilyen kacsának, pedig ez ő, gyilkol. A művelt újságírásnak nem lehet célja a reklám hajhászás mert ez az emberek lelkéből kiöli a nemes iránti érzéseket. Az egyeki história igazolja mennyire szükséges egy lapnál a hírek ellenőrzése, mert bizony íróasztal mellett nem lehet az élet és az események valódi képét megkapni. „Meg“-látni és „meg“-hallani kell azt, nem pedig elhinni minden, még azt is ami hihetlent. A budapesti lapoknak is több gondot kellene fordítani a hírek, a tudósítások igazságának, valódiságának alaposságára, mert különben elveszti létezését ez a szép intézmény és eljátszák a közbizalmat az újságírók.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban

Debreczen, Róssuth-utca 8. szám alatt. ☐ Telefon 505. szám.

Schwartznál
a városházával szemben

mesés olcsó árban lehet vásárolni
**fegyvereket, revolve-
reket, acél órákat,**

valódi tajték pipák
és mindennemű
látványos cikketek.

Krónika

A politika ege borulni kezd. Valami obstrukciós szél fujdogál. Hiába is akarnánk tagadni, ismét benn leszünk a zivatarban. A zivatarok tisztítják a levegőt, mondják sokan. Igazuk van, de igazuk van azoknak is, akik féltik a bőrüket a zivatartól. Egy kis kemény, jeges zivatartól. Mert van ám különbség zivatar és zivatar; obstrukció és obstrukció között. Egyelőre még csak kísértének a múlt árnyai. Szellemes bankvitáról, nivós szellemi tornáról beszélnek, közben azonban az obstrukciós fegyvertár régi, rozsdás fringái és buzogányai is előkerülnek a szegről. Van tehát kilátás harcra, csak az a kérdés, hogy lehet-e még harcolni azokkal az ócska relikviákkal? Sokan mondják, hogy lehet, csak ember kell hozzá. No, ha ember kell, az van! Még pedig embrenyi ember. A sötét háttérben ott osztogatja parancsait, tanácsait és utbaigazításait Polónyi hadmester uram. Ő nyitotta ki az obstrukciós hadikészlet-tárat. A fegyvereket is sajátkezűleg osztotta széjjel, hogy megtanithassa az új katonákat a velőkvaló bánásmódrára. Ő kelme pedig egy öreg ágyuhoz ült. Egy nagy ágyuhoz, amit csak a végső szükség esetén süt el. Ez a nagy ágyu bemutatás és a lövés lesz a nagy komédia legszebb attrakciója.

Szegény magyar köztársaság! Már vért is ontottak érte. igazán szépen haladunk. A modernség jegyében. Ugyan ki gondolt volt még csak nem rég is arra, hogy Magyarországon köztársasági párt keletkezzék. És íme, nem csak hogy keletkezett, de már vér is ömlött érte. Sőt tovább mehetünk: már vértanuja is van, vagy legalább is lehetne az új eszmének. Ha valaki akadna, aki nem ösmerné még csak hirtől sem ezt a fontos új pártalakulást, amiről most szó van, akkor a gyengébbek kedvéért megjegyzem, hogy a Nagy György köztársasági pártja sorából került volna ki a vértanu. És pedig mindjárt lege őször annak rendje és módja szerint, ahogy az illendőség hozza magával; mondom, mindjárt legelőször, legelsőnek a vezér: Nagy György. Pár-baja volt, mert sértegetni merték az általa alapított köztársasági pártot és kétségbe vonták komolyságát. Igazán hálát adhatunk a gondviselésnek, hogy Nagy Györgyből nem lett vértanu. Hiszen ezzel használt volna legtöbbet pártjának. Ennyi önfeláldozást azonban még tőle sem követelhetünk.

Százsor is elmondjuk, hogy a reklamok világát éljük. Sippal-dobbal kell mindenkinek dolgozni, aki bármit is elakar érni. A komoly dolgok ellaposodnak enélkül, sok üresség és együgyűség pedig jelentőséget nyer ezáltal. Isten ments, hogy bántani akarnók a reklámot, vagy korlátozni a reklamirozást. Néha azonban szemet szur az embernek a nagyon-nagyon felkiáltó izléstelenység, sőt mondhatnánk szerénytelenység. Mindnyájan tudjuk, megvagyunk róla győződve, hogy a Debreczeni Zenede elsőrangú, pártjátíró kultur-intézmény egész Magyarországon. A konkurenciát azonban nem lehet betiltani. Sőt a versengés sokszor hasznos dolog. Azt is hajlandók vagyunk megengedni, hogy más „hasonnemű“ zeneintézetek jobbaknak, hivatásukat betöltőbbeknek hirdessék magukat. Azt sem vesszük rossz néven, ha ezek a kis intézetek mind az „orsz. magy. kir. zeneakadémia elők. tanf.“ gyanánt szerepelhessenek. Mindent, mindent megengedünk. Hiszen minálunk üznek a legtöbb visszaélést hozzanemértők a zenetani-tással. De azt már csak igazán különösnek kell tartanunk, mikor azt olvassuk egy ifjú kis zeneiskola hirdetésében, hogy: *Debreczen egyetlen okleveles tanárokkal rendelkező zeneintézete!* Ez talán már csak egy kissé merész állítás; — különösen ha tekintetbe vesszük, hogy Debreczenben, több kiváló zenetanár iskoláján kívül még „Zenede“ is van.

Csokonai megjelent a Vigszínház színpadán; ifjan, könnyedén, lerázva magáról az idők porát. Csokonai diadalmasan vonult be a modern Budapest érdeklődésének központjába. Hatvány Lajos előadása magyarázta meg a matiné során a legjobban a közönségnek, hogy miért idézi a Nyugat Csokonainak a szellemét? Csokonai olyan viszonyban volt korához, amilyenben most Adyék vannak a magyar közönséghez, — e hasonlóság adja meg a Nyugat lelki vonzódását Csokonaihoz: ez a felelet a kérdésre. Valósággal irodalmi szenzáció számba ment ez a matiné Adynak Csokonai ébresztésével; Karnyóné

nagyhatású előadásával; különösen nagy érdeklődést keltett Móríc Zsigmond felolvasott elbeszélése: Nyomok a porban; végül pedig felhangzottak az édes-bus Csokonai nóták Medgyaszai Vilma csicsergő ajkairól. És megtelt a Vigszínház sokszor hidegen maradt nézőtere melegséggel; sok-sok melegséggel. Csokonai szelleme lebegett körül mindeneket . . .

Ki tudja hanyadszor kürtölték már világgá Görgey Arthur halálát. A vaslelkű és vastestű katona azonban nem akar behódolni egykönnyen a halálnak. Görgey Arthur! Ismét foglalkoztatni kezdte az embereket az ő neve és ezzel kapcsolatban megint napirendre került a Görgey kérdés. Ugyan hagyjunk békét ennek a szegény öreg embernek, aki remetei elvonultságban rója napjait! Amelyek bizony-bizony már meg vannak számlálva. Szegény kilencvenhároméves öreg ember! Ő felette már nem sokára igazságosabb bíró fog itélkezni, mint mi gyarló emberek, akik dicsőségünket épügy mint szégyenünket egy-egy emberre szoktuk rákenni. Ezek aztán symbolumok lesznek. Leonidas és Ephialtes: a sok hősnék és sok árulónak a nevét csak egy névvel helyettesítjük. Pedig bizony-bizony nagyon sokszor nagyon is üres nevek azok, amelyekhez nagy, nagyon nagy fogalmak kapcsolódnak. Sokszor csak üres symbolumok ezek a nevek. Emberek vagyunk mindnyájan és minekünk éppen semmi jogunk nincs hozzá, hogy a nagy tábornokról még életében ítéletet mondhassunk.

Azt hisszük, eléggé ismeretes közönségünk előtt az osztrákok gondolkozása rólunk, ismeretes az is, hogy milyen kapzsi módon igyekeznek minden uton megtartani Magyarországot gyarmati voltában. Most azonban az arcátlanságnak egy olyan fokával állunk szemben, a mely határozottan a nyilvánosság elé tartozik, s megtorlást érdemel. Mi egyelőre megelégszünk azzal, hogy pellengére állítsuk azt a minősíthetetlen eljárást, amellyel a Cs. és kir. szabadalmazott Osztrák Phönix Biztosító Társaság nagyváradi titkára Weisz Lipót egy becsületes köztisztviselőt a Hagymádfalva bihar-megyei község köztisztviselőjében álló körjegyzőjét Balogh István urat 300 koronával megvesztegetni óhajtott. Ugyanis ennyit ígért neki arra az esetre, ha községében a lakosságot ráveszi arra, hogy egy fős-gyökeres magyar intézettől a Gazdák Biztosító Szövetkezetétől biztosításukkal átlépnek az osztrák biztosító intézethez, amelyik nemes Debreczen városában a cégtáblára csak annyit ír, hogy „Phönix Biztosító Társaság”, mert nem meri kiírni, bizonyára üzleti érdekből azt, ami az igazi címe: Cs. és kir. szabadalmazott Osztrák Phönix Biztosító Társaság. Weisz Lipót szándéka nem sikerült, mert Balogh István megvetéssel utasította vissza az ő ajánlatát, s ebből magtanulhatja az az ur, hogy Magyarországon nem minden ember megvehető, vannak még becsületes emberek, akik hazafias érzésükre és szívükre hallgatva önzetlenül is tudnak magyar érkeket képviselni és nem hajhásszák az osztrák vigéceknek megvesztegetésekre szánt Judás pénzét, hanem azt jellemes emberhez illően vissza tudják utasítani. Hozzáteszük, hogy ez az Osztrák Phönix Biztosító Társaság vendégjogot élvez Magyarországon, Weisz ur erről is megfélekedett, megfélekedett arról a tisztességről, amellyel mint vendégjogot élvező intézet tisztviselője itt Magyarországon a magyar intézmények iránt tartozik, megfélekedett arról, hogy az ilyen eljárásért, az ilyen üzleti versenyért csak megvetést, de nem támogatást nyerhet, mert ha nincs is törvényekben büntetés sanctionálva a piszkos versenyre, de igenis van egy a börtönnél is nagyobb büntetés: a közmegvetés. Utálattal fordulunk el és azt hisszük ezzel kell elfordulnia minden becsületes magyar embernek az ilyen osztrák cudarságtól, s magunk részéről azt hisszük, hogy az Osztrák Phönix vezetősége nem azonosítja magát Weisz Lipót nagyváradi tisztviselőjének eljárásával és méltó megtorlásban fogja részesíteni ezt a hirnevét és üzleti kulantériáját bemocskoló eljárást. A magyar ügyeket szolgáló becsületes hazafiaknak pedig szolgáljon például Balogh István ur eljárása, mert ha így becsülettel és tisztességgel fogják szolgálni a magyar érdekeket és oly önérettel fogják visszautasítani a Weisz

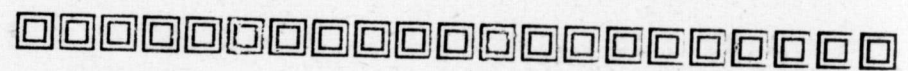
Lipót-féle alakok megvesztegető vagy más egyébként csábító kísérleteit, akkor ebben a hazában lesz még magyar ipar, magyar kereskedelem és be fog következni az idő, amikor több tisztelettel, s több becsüléssel fog az osztrák a magyar portákon bekopogtatni, mert megtanulja, hogy ebben az országban vendégjogot élvez és mint vendégnek kutya kötelessége respektálni a magyar versenyt: amelyet sajátos, nem ők folytatnak velünk saját hazánkban, hanem mi magyarok folytatunk ö ellenök. A nép szelleméből láthatnák ezek az osztrák és vendégszeretetet élvező intézmények, hogy kezd a magyar közönség öntudatra ébredni, s közeleg az idő, amikor megvetéssel fog visszautasítani a magyar önérett minden olyan portékát, ami osztrák, így fogja visszautasítani az Osztrák Phönix embereit is, akik nekik osztrák biztosítást ajánlanak. — Ugy legyen!

Szerkesztői üzenetek

Papp I. A kérdéses cikk szerzője: Janovich Tibor. Nagyon örülünk, hogy tetszését annyira megnyerte.

Többeknek. A beküldött kevésbé fontos versekről és egyéb közleményekről majd egy kalap alatt!

A villany korszakát éljük. Még nagyon rövid ideje annak, hogy városunkban a villamosságot világitásra és gépek hajtására használják. Ez a rövid idő is teljesen elegendő volt arra, hogy a villamosság úgy világitási, mint erőátviteli célokra nélkülözhetetlen tényezővé váljék, úgy a privát életben, mint a kereskedelem és ipar, de különösen a gyár-
ipar terén. Nem kis része van a hódításban Fazekas Imrénnek. Nevezett, a főváros legnagyobb villamossági vállalatát hagyta ott, hogy itt nálunk a kezdet munkájában részt vegyen. Nagy ambícióval dolgozott, szerelt fel ipartelepeket, gyárakat, berendezte a villanyt világitásra és erőátvitelre, nem is szólva arról a rengeteg irodáról, hivatalról és lakásról, ahol a nappali fényt árasztó villanyvilágitás az ő munkáját dicséri. Sokat dolgozott, de nem hiába, mert megismertette és megkedveltette a villamosság megbízhatóságát s megszerezte magának a közönség rokonszenvét.



**Mindennemü
könyvnyomdái
munkák legjutá-
nyosabb árban
Liebermann Mór
könyvnyomdájá-
ban készülnek.**

Legszebb órák és ékszerek

legolcsóbban jótállással

Gasparik Ádám

műorás, ékszerész és látszerésznel,

Hunyadi-u. 12.

.. Órajavítások jótállással. ..

Értesitem a n. é. közönséget, hogy Csapó-utca
39. sz. a. levő üzletemben állandóan kész

férfi- és fiu magyar öltönyök

kaphatók.

Kész szolgálattal

Horváth Gábor férfi szabó.

Magyar Bodegában

Színház után is nyitva. Kaphatók remek felvágottak. Sajtók, Halak. Színházi cukorkák. Kitűnő borok. Liqueurok.

Rossuth-u. 6.

Debrecen legelőkelőbb mulatóhelye az

Erdélyi Borozó

(Hunyady-u. 22. sz. a vasutmentén.)

==== Egész éjjel meleg konyha. ====

Női kiszolgálás.

Tulajdonos: **Káimán Lajos.**

Aszmann Ferencz

uri divat üzlete
Placz-u. 27. Telefon 34.

Nagy választékban kaphatók az
uri férfi divat körébe tartozó
mindennemű cikkek, valamint

utazási kellékek.

Világhírű Habig kalapok raktára.

Tisztviselők 6% engedményben
részesülnek.

DEMMER

mütermében
(Szent-ann a-u. 5.)

készült
levelezőlapok

rövid idő alatt nagy szen-
zációt keltettek!

Miért?

mert művészi esek, szépek
és tartósak.

12 darab
csak 3 korona.

Groszmann és Mandel banküzlete

Debreczen, Hunyadi-utca 21.

Alapított: 1893-ban.

Ajánl olcsó kamatu
törlesztéses kölcsö-
nöket földbirtokokra
és házakra a leg-
előnyösebb feltéte-
lek mellett. Drágább
kamatu kölcsönöket
olcsóbbra cserél.

Telefon: 76. szám.

Tisztelettel:
Groszmann és Mandel.



Zongorák, Planinók és Czimbalmok

csakis legjobb minőségben, legolcsóbb
árakban, kedvező fizetési feltételek
mellett beszerezhető

Schmidt S.

zongora és hangszer üzletébe
Debreczen, Placz-utca 73. szám alatt.

Legszolidabb alapon álló elsőrendű
**óra, ékszer, ezüst és
drágakő raktár**

Sándor Ármin

Debreczen, Placz-utca 41. szám
(Dréher sörésmok mellett.)

**Eddig nem létezett olcsó
árak!**

Debreczeni Első Vasbetoncső-gyár Placz-utca 83. szám.

Gyárt: drótbetétes beton-csőveket és
idomdarabokat minden méretben :-:

Vasbeton kiöntő aknákat,

tisztító és iszapfogó aknákat, kutgyü-
rüket stb. — Elvállal mindenféle beton
és vasbeton munkákat. — Terazzo és
keramit munkát és javítását a legol-
csóbb árban.

Nagy raktár kavicsos és rostált homokból, — elsőrendű
portland és román cze mentből nagyban és kicsinyben.

Budapesti férfiszabó üzlet
Debreczen, Sas-utca 4. sz.

Angol férfi öltöny
felöltő v. télikabátot rendelhet
izléses kivitelben
:: mérték után ::

40-50 koronaért.

A rendelő közönség szives
pártfogását kéri

FETTMANN SÁNDOR.

Legszébbek : A HIRNEVES
Legjobbák ; **KOBRÁK**
Legtartósabak **BÁLI-CIPŐI.**

Kizárólag kapható

Hermann Jenő

KOBRÁK cipő-raktárában

Piac-utca 42. sz. — Telefon 654.



Haas Fülöp és Fiai

cs. és kir. udvari szállítók
cs. és kir. szabadalmazott

**szőnyeg- és butorszövet
gyárosok**

Debreczen, Piac-utca 59., Steinfeld-palota.
Telefon 560. szám.

Gyárak: Sopron. Ebergassing Hlinszkó.
2 fő és 17 fióküzlet.

Legjobb és legolcsóbb pon-
tos órák 2 évi jótállással

Gasparik

: órás és ékszer :
üzletében kaphatók

Debreczen, Hatvan-utca 2. sz.

Órajavítások a legjobban ké-
szülnek. Inga órák részlet-
fizetésre is kaphatók.

Elsőrendű fodrász

házakhoz ajánlkozik.

Fésül a legújabb divat szerint
Menyasszonyoknak
legjutányosabb árban :-;

O. Biró Jánosné Árpádtér 46.

Szendrő Sándor

zongora és hangszerkészítő

Debreczen, Batthyányi-u. 22. szám.



Zongora, gramofon, min-
dennemül vonós és fuvó-
hangszerek, czimbalmok,
hangszer alkatrészek és
hangszer felszerelési cik-
kek áruháza és ipartelepe.

Zongora és pianó köl-
csönző (bérbeadó) intézet

Hegedük és hegedü-felszerelések, római
húrok, valamint

gramofonok és gramofon-lemezek
nagy raktára.

Zongora és hangszer műhely.

Zongora és cimbalom hangolás.

Telefon szám 629. Alapított 1876-ban.

EFCO

Porosz köszén-tégla

Nem piszkít! Nem porzik!

Teljesen szagtalan.

100 darabonként 5 kor.

házhöz szállítva.

Egyedüli elárúsító:

Gabányi Sándor

szén- és fakereskedő

Debreczen, Csapó-u. 28. sz.

Villanyerőre berendezett
fűrésztelep.

Telefonszám: 449.

Tiszta magyar intézet!

Gazdák Biztosító Szövetkezete

debreczeni vezérképviselősege Hajdu-, Bihar-, Sza-
bolcs-, Szatmár- és Szilágy-vármegyék területére kiter-
jedő hatáskörrel

Debreczen, Kossuth-utca 8. sz. a.
(Kölcsönsegélyző-palota.)

Elfogad biztosításokat tűz- és jégkár ellen, valamint az
ember életére, a legelőnyösebb módokat mellett.

A szövetke-
zet alakult: 1900.

A szövetkezet biztosítói alapja:

Alapítvány a kormány hozzájárulásával 1,980.100 k — f

Tartalékok — — — — — 1,255.766 k 35 f

Összesen: 3,255.867 k 35 f

Az üzleteredményben a biztosított tagok dijarányukban részesülnek és
1901. évi üzletfeleslegből úgy a tűz mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok
4% díjvisszatérítést kaptak.

Az 1902. évi üzletfeleslege közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett.

Az 1903. évben a jégkár ellen biztosítottak 4% díjvisszatérítést kaptak.

Az 1904. és 1905. évben a jégkár ellen biztosítottak 2-2% díjvisszaté-
ritésben részesültek.

Az 1906. évben a jégkár ellen biztosítottak, kik 5-10 évre adták fel
biztosításukat 5% engedményben részesültek.

Nyomatvánnyal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgálunk.